

OSYNLIGA SÅR

Lärohandledning

FÖRORD TILL LÄRARE

Ett av tio barn beräknas ha varit utsatt för någon typ av sexuellt våld, det vill säga sexuella övergrepp. I en klass på trettio elever innebär det alltså att tre barn kan vara utsatta. De barn som lever med återkommande misshandel i hemmet är ungefär lika många. Samtidigt beräknas cirka ett av tio barn i Sverige idag leva under hedersrelaterat våld och förtryck. Det är inte ovanligt att de här barnen utsätts för flera olika typer av våld samtidigt.

En nationell kartläggning av våld mot barn, genomförd av Allmänna Barnhuset 2016, visar att nära hälften av alla elever i årskurs 7–9 i Sverige har utsatts för någon form av våld eller övergrepp från en vuxen. Våld mot barn är aldrig acceptabelt, och i Agenda 2030 (delmål 16.2) står det att alla former av våld mot barn ska upphöra före år 2030. Det står också i barnkonventionen, som i januari 2020 inkorporerades i den svenska lagstiftningen, att barn ska skyddas mot ”alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp.” Du som lärare är en nyckelspelare i att hjälpa till att upptäcka barnen som lever i utsatthet. Många barn berättar nämligen aldrig om sin situation för en vuxen; det vanligaste är att de berättar för en jämnårig. Om de berättar. Mörkertalet är stort. Att du läser den här handledningen och visar programserien *Osynliga sår* i klassrummet är ett steg på vägen mot förändring.

Det samlade forskningsläget visar på fyra viktiga delar i arbetet för att upptäcka barn som lever med våld:

- INFORMERA barnen om deras rättigheter och gör frågor om våld mindre svåra att tala om.
- FRÅGA ett barn direkt om du misstänker att det far illa. Konkreta frågor underlättar för barnet att öppna sig och våga berätta.
- STÖTTA genom att lyssna och finnas där när ett barn behöver prata.
- SLÅ LARM om du misstänker att ett barn far illa.

Programserien är uppdelad i tre delar: sexuella övergrepp, våld och hedersförtryck. Varje avsnitt är kopplat till en paragraf i barnkonventionen. Syftet med serien är att upplysa eleverna om deras demokratiska rättigheter och visa vilka sociala skyddsnet som finns i deras omgivning.

Lärohandledningen är utformad för att guida dig som lärare – från före visning av serien till efter visning. Till varje avsnitt finns förslag på diskussionsfrågor, skrivuppgifter och bilduppgifter som du kan använda i klassrummet efter att ni har sett programmet.

När jag arbetade som pedagog i en verksamhet för barn med behov av miljöombyte fick jag göra många orosanmälningar till socialtjänsten i mitt arbete. Jag har varit med om att barn känner sig oändligt svikna när jag har gjort detta. De har vägrat att prata med mig i veckor, de har skrikit och gråtit, en hotade till och med att ta sitt liv. Arga föräldrar har ringt mig och frågat varför jag förstört deras familj. I stunden är det fruktansvärt och nästintill outhärdligt, men flera av dessa barn har sedan kommit till mig några år senare och tackat för att jag gjorde det jag gjorde. Det jag var tvungen att göra. Om du känner oro för en av dina elever – anmäl din oro. Och kom ihåg: du är inte ensam. Du har rätt till stöd. Det är för barnens skull. Barn är starka! Tillsammans kan vi jobba för alla barns rätt till en uppväxt fri från våld, övergrepp och förtryck.

Joy Klackenberg, producent på UR

OM PROGRAMSERIEN

Serien *Osynliga sår* beskriver och gestaltar barns upplevelser av utsatthet. Att programmen riktar sig till barn ger ytterligare en dimension för oss vuxna. Vi får klart för oss hur det är att vara ett utsatt barn, dessutom inser vi att de barn som ser programmen också får detta klart för sig.

Syftet med serien är att lyfta barnets rättigheter i enlighet med svensk lag och barnkonventionen. Syftet är också att lyfta känslan av skuld och skam från det utsatta barnets axlar och förhoppningsvis ge modet att våga berätta för en vuxen vad det har utsatts för. Serien riktar sig primärt till elever på mellanstadiet, men fungerar också på högstadiet.

Sedan 2011 står det inskrivet i den svenska läroplanen att skolan är skyldig att undervisa om barnkonventionen. I barnkonventionen står det också:

Artikel 29: Skolan ska hjälpa barnet att utvecklas och lära barnet om mänskliga rättigheter.

Kopplingar till läroplanen i samhällskunskap årskurs 4-6

Undervisningen i samhällskunskap ska behandla följande centrala innehåll:

Individer och gemenskaper

- Sociala skyddsnet för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.

Rättigheter och rättsskipning

- De mänskliga rättigheterna och deras betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Principen om likabehandling, inklusive skydd mot diskriminering.

Källa: Skolverket

Avsnittsförteckning

Avsnitt 1: Våld i hemmet

Koppling till barnkonventionen, artikel 19:

”Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.”

Avsnitt 2: Sexuella övergrepp

Koppling till barnkonventionen, artikel 34:

”Barn ska skyddas från alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.”

Avsnitt 3: Hedersförtryck

Koppling till barnkonventionen artikel 16: ”Barn har rätt till ett privatliv.”

Koppling till barnkonventionen artikel 19: ”Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp.”

INFÖR ANVÄNDNING AV PROGRAMMEN

Eftersom dessa program kan komma att väcka starka känslor är det viktigt att du tittar på programmen själv innan du visar dem för eleverna. Kanske kan ni titta tillsammans i arbetslaget för att utforma lektionen? Det kan också vara en bra idé att ha med elevhälsovårdsteamet i arbetet om det är möjligt.

Att visa Osynliga sår för elever är att ge dem möjlighet att förstå ett annat barns situation, men också möjlighet att lära sig om barnkonventionen och vad det finns för sociala skyddsnet. Har ni skolkurator och skolsköterska på skolan är det ett bra tillfälle för dem att närvara en stund i klassrummet och berätta hur man når dem. Informera även eleverna om att det vid behov går bra att prata enskilt efteråt. Får barnen den introduktionen ökar chansen att de som är utsatta berättar. Det är alltid viktigt att visa att det finns många vuxna som kan och vill hjälpa till.

Om ett barn vill prata finns det sådant som är värt att ha med sig in i samtalet:

- Skapa trygghet – se till att ni kan prata ostört på en plats där barnet är tryggt.
- Skapa lugn – stäng av eventuella störningsmoment runt om och se till att ni inte blir störda.
- Lyssna klart – låt barnet prata tills det själv signalerar att det är klart.
- Fråga – våga fråga om specifika saker som du undrar över. På så sätt hjälper du barnet att göra ämnet mindre känsligt och svårt.
- Inge hopp – berätta för barnet att det finns många vuxna som vill hjälpa till och att du ska göra allt du kan för att barnet ska kunna få det bättre. Betona också att det aldrig är barnets fel när vuxna gör saker mot det och att det är väldigt modigt att berätta om de här sakerna.

Kom ihåg att du inte kan lova barnet att du inte ska berätta för någon med tanke på anmälningsplikten, men du kan lova att försöka se till att barnet får hjälp.

Förberedelser inför lektionen

- 1) Se till att det finns ordentligt med tid efter att ni har tittat på programmet.
- 2) Skriv upp nummer och webbadress till viktiga aktörer som hjälper barn som utsatts för våld på tavlan, till exempel Bris (116 111/bris.se).
OBS! Nämn att samtal till Bris får vara anonyma och syns inte på telefonräkningen.
- 3) Skriv upp aktuell artikel ur barnkonventionen på tavlan.
- 4) Låt eventuellt barnen rita/skriva fritt samtidigt som de tittar. Detta kan stärka såväl koncentrationen som möjligheten att ta till sig innehållet.
- 5) Informera eleverna om var de kan se programmet igen om de vill se det själva (urplay.se).

Vem ska man vända sig till som barn om man behöver hjälp? Förslag:

På skolan

- fritidspersonal
- lärare
- elevhälsovårdsteam

Utanför skolan

- Ditt ECPAT – hjälp vid hot och kränkningar på nätet eller IRL <https://dittecpat.se/>
- Bris – 116 111/bris.se
- Polisen/Barnahus – 114 14/
- BUP, Barn och ungdomspsykiatri www.bup.se
- UMO-ungdomsmottagningen på nätet www.umo.se
- Socialtjänsten – Koll på soc www.kollpasoc.se

Avsnitt 1: "Viktor"- om våld

Artikel 19: "Barn ska skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp."

Viktor berättar om styvpappans misshandel. I sin berättelse beskriver han hur våldet var en del av hans vardag och hur han gjorde för att försöka undvika att bli slagen. Han försöker lista ut vad som leder till våldet och önskar hela tiden att styvpappan ska ha haft en bra dag.

Det här är barnmisshandel:

Fysisk misshandel är när ett barn blir skadat, sjukt, får ont eller blir riktigt rädd för att någon slår barnet, eller nyper, sparkar, knuffar, kastar, skakar, luggar, river eller biter barnet. Eller att någon trampar eller stampar på det eller tvingar in saker i barnets mun. Det är fysiskt våld att förgifta, bränna, skälla, riva, försöka dränka eller kväva barnet. Varje form av kroppslig bestraffning är fysiskt våld. Det är också misshandel när föräldrar brister i omsorg så att barnet riskerar att skadas fysiskt, till exempel när ett barn lämnas ensam eller när barn inte får tillräckligt med mat och dryck, eller att kläderna inte är anpassade efter årstiden. Vanvård räknas också som barnmisshandel.

Psykisk misshandel är när ett barn systematiskt utsätts för nedvärderande omdömen, nedbrytande behandling eller avsiktligt känslomässigt lidande. Orimliga bestraffningar, förlöjligande, hån, nedvärdering, avvisande, utfrysning, orimliga krav, påtvingad isolering från sociala kontakter, att inte få delta i åldersanpassade aktiviteter, konstant vägran att lyssna till barnets synpunkter.

Läs mer om våld mot barn:

Unicef

<https://www.unicef.se/vald-mot-barn>

Barnafrid

<https://www.barnafrid.se/baspogram/>

Bilduppgift

Rita en bild av vad du tror hände Viktor efter det att programmet tog slut. Det kan vara en känsla, en händelse eller kanske bara en färg. Inget är rätt eller fel – du ritar precis vad du själv tänker och vill.

Samtalsfrågor

Programmet har säkert berört barnen. Vad känner de efter att ha sett det här avsnittet?

- Hur tror ni att det gick för pojken i programmet?
- Vad är barnmisshandel?
- Hur kommer det sig att man kan skämmas fast man vet att vuxna gör fel, tror ni?
- Hur hittar man någon att lita på? Någon man kan berätta för?

Skrivuppgift

Skriv ett brev till någon i programmet. Kanske vill du säga något till Viktor, eller någon annan i hans familj? Inget är rätt eller fel – du skriver precis vad du själv tänker och vill.

Vad kan du som lärare göra?

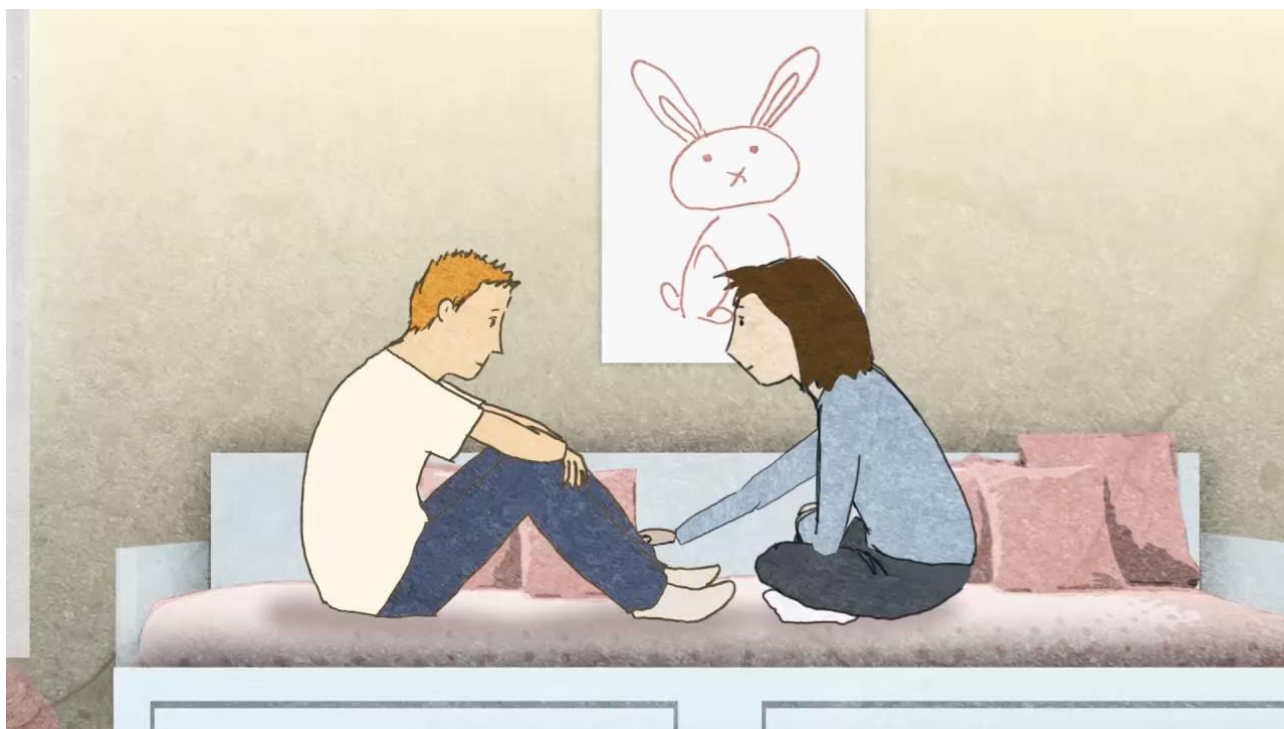
- INFORMERA – Du kan berätta för barnen att all form av misshandel är helt förbjudet och att du som vuxen finns här och kan hjälpa till.
- FRÅGA – Du kan fråga barnet hur det mår eller hur det har det hemma om du misstänker att det inte mår bra.
- STÖTTA – Du kan lyssna om något barn berättar att det lever med våld i sin närmiljö.
- SLÅ LARM – Du ska anmäla din oro till socialtjänsten om du misstänker att ett barn far illa. Ta stöd av dina kollegor om du känner oro för en av dina elever.

Tänk på att misstankar om grov misshandel ska anmälas omedelbart, utan att föräldrarna kontaktas.

Avsnitt 2: "Hanna" – om sexuella övergrepp

Artikel 34: "Barn ska skyddas mot alla former av sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp."

I det här programmet berättar Hanna om hur hennes pappa förgrep sig på henne från det att hon var sju år tills hon var 13. Hon berättade aldrig för någon och kände sig väldigt ensam under hela låg- och mellanstadiet. Programmet slutar med att Hanna får hjälp. Hon berättar för en kompis som mot Hannas vilja berättar för vuxna. Hon är lättad över att han gjorde det.

Om sexuella övergrepp

Sexuella övergrepp, eller sexuellt våld, är när någon tar på en annan persons kropp på ett sätt som inte känns bra för den personen. Det är också om någon tar bilder eller filmar ett barns kropp mot barnets vilja, eller om någon tvingar barnet att lägga upp bilder på sin kropp på nätet. Övergreppen kan ske med eller utan fysisk kontakt, av en vuxen eller ett annat barn. Övergrepp som sker inom familjen pågår ofta under en lång tid innan de upptäcks.

Bilduppgift

Vad i Hannas historia fastnade hos dig? Det kan vara en känsla, en händelse eller kanske bara en färg. Inget är rätt eller fel – du ritar precis vad du själv tänker och vill.

Läs mer om sexuella övergrepp:
ECPAT <https://www.ecpat.se/>
Rädda barnen Stopp! Min kropp! – läs mer [här](#).
Se en föreläsning om Stopp! Min kropp! och sexuella övergrepp [här](#).

Samtalsfrågor

Inled med att fånga upp elevgruppen. Programmet har säkert berört barnen.

Vad känner de efter att ha sett just det här avsnittet?

- Hur kan man visa andra att man har rätt till sin egen kropp?
- Hur visar man respekt för sin egen och andras kroppar?
- Vad är samtycke?
- Vad är ett sexuellt övergrepp?
- Vad är sexuella övergrepp på nätet?
- När får man bryta ett förtroende för att hjälpa en vän?
- Vilka vuxna kan man berätta för – på skolan? utanför skolan?

Skrivuppgift

Skriv ett brev till någon i programmet. Kanske vill du säga något till Hanna, eller till Hannas kompis?

Beskriv i brevet vad du tänker och/eller känner när du hör Hannas historia. Inget är rätt eller fel

– du skriver precis vad du själv tänker och vill.

Vad kan du som lärare göra?

- **INFORMERA** – Du kan berätta för barnen att all form av sexuella övergrepp är förbjudet. Du kan också prata med barnen om samtyckeslagen och vad samtycke egentligen innebär.
- **FRÅGA** – Du kan fråga barnet hur det mår eller hur det har det hemma om du misstänker att det inte mår bra.
- **STÖTTA** – Du kan lyssna om något barn berättar att någon gjort något mot deras kropp som inte kändes bra och berätta att du finns där för att hjälpa.
- **SLÅ LARM** – Du ska anmäla din oro till socialtjänsten om du misstänker att ett barn far illa. Ta stöd av dina kollegor om du känner oro för en av dina elever.

Tänk på att misstankar om sexuella övergrepp i hemmet ska anmälas genast, utan att föräldrarna kontaktas. Men du föregriper inte en polisutredning genom att fråga:

”Har någon gjort något med din kropp som du inte velat?”.

Avsnitt 3: "Sara" – om förtryck och kontroll

Artikel 16: "Barn har rätt till ett privatliv"

I det här programmet berättar Sara om hur hennes pappa kontrollerar henne. Hon berättar att han har inloggningen till hennes App Store så att hon inte får ladda ned några appar, hur han läser hennes sms och bestämmer att hon inte får ha några killkompisar. Sara blir väldigt bra på att ljuga och hon beskriver det som att hon blir två personer ”hemma var man liksom pappas lilla oskyldiga flicka som aldrig skulle gå nära en kille eller så, men när man kom ut och var med sina kompisar så var man liksom sig själv”. Sommaren när Sara ska fylla 15 så kommer hennes pappa på henne med att ha haft några kompisar hemma i lägenheten. Han misshandlar henne och hon rymmer sedan hemifrån.

Om hedersförtryck och hedersvåld

Det är viktigt att ha i åtanke när vi diskuterar hedersproblematik att våldet och förtrycket är detsamma som när det kommer till annat våld i nära relation. Att specifikt prata om och belysa det hedersrelaterade våldet och förtrycket innebär inte att det är väsensskilt från annat våld. Den berättelse som Sara berättar är en uppväxt med våld som sker i hederns namn. För att kunna bemöta barn och unga som befinner sig i en liknande situation som Saras, eller riskerar att hamna i den, behöver vi förstå de mekanismer och traditioner som ligger bakom den här typen av förtryck. Det är också viktigt att ha i åtanke att skadlig kontroll av barn sker i flera olika kontexter, inte bara i kulturer som klassas som, så kallade ”icke-svenska”. Det finns mycket samlat material för att stödja er lärare i arbetat med att upptäcka barnen som lever i den här formen av utsatthet. Bland annat så har Nationella kompetensteamet en specialanpassad sida för skolan med samlad handledning och information. Läs mer på [Hedersförtryck.se](https://hedersfortryck.se) [här](#).

Läs mer om hedersförtryck:
Hedersfortryck.se
Rädda barnen Kärleken är fri,
läs mer [här](#).
Fryshuset Elektra läs mer [här](#).

Bilduppgift

Vad bestämmer du över? När känner du dig fri? Rita en bild av frihet, som den ser ut för dig. Det kan vara en känsla, en händelse eller kanske bara en färg. Inget är rätt eller fel – du ritat det du själv tänker och vill.

Samtalsfrågor

Inled med att fånga upp elevgruppen. Programmet har säkert berört barnen.

Vad känner de efter att ha sett just det här avsnittet?

- När har vuxna rätt att bestämma över dig?
- Vad är att bestämma ”för mycket”?
- Varför tror du att vissa vuxna bestämmer för mycket?
- När har du rätt att säga ifrån mot dina föräldrar?
- Vad innebär det att ha ett privatliv?
- Var kan man vända sig om man tycker att ens föräldrar kontrollerar en?
- Får en förälder slå sitt barn? Vad kan man göra om en förälder gör så?

Skrivuppgift

Skriv ett brev till någon i programmet. Kanske vill du säga något till Sara, eller till Saras pappa? Beskriv i brevet vad du tänker och/eller känner när du hör Saras historia. Inget är rätt eller fel – du skriver precis vad du själv tänker och vill.

Vad kan du som lärare göra?

- INFORMERA – Du kan prata med dina elever om bestämmande kopplat till rätten att ha ett privatliv och få älska vem man vill.
- FRÅGA – Du kan fråga barnet hur det mår eller hur det har det hemma om du misstänker att det inte mår bra.
- STÖTTA – Du kan lyssna om något barn berättar att det lever med våld i sin närhet.
- SLÅ LARM – Du ska anmäla din oro till socialtjänsten om du misstänker att ett barn far illa. Ta stöd av dina kollegor om du känner oro för en elev.

Varningssignaler att vara uppmärksam på

- Övervakning och kontroll av syskon eller andra familjemedlemmar.
- Olika villkor för syskons deltagande i sociala sammanhang.
- Olika kläd- och beteendekoder i och utanför skolan.
- Rigid kontroll av fritiden, exempelvis att eleven inte får delta i aktiviteter utanför skolan, får inte delta vid skolresor.
- Få eller inga kamratkontakter utanför skolan.
- Önskemål hemifrån om undantag från viss undervisning, till exempel musik, gymnastik, sex- och samlevnadsundervisning.
- Kontinuerliga somatiska symptom som magvärk, huvudvärk och illamående.
- Återkommande frånvaro och skolk.
- Koncentrationssvårigheter och försämrade studieresultat.

Källa: hedersförtryck.se

EFTER PROGRAMMEN

Det kan hända att det kommer upp saker i samband med att ni sett programmen tillsammans. Det kan ske i anslutning till lektionen eller en tid efteråt. Se därför till att du har frigjort lite tid efter lektionen och planera helst inte in lektionen så att den genomförs sist en dag. Ge också dina elever möjlighet att få prata enskilt, vid behov. Se mer om det på sida 4.

I referensgruppen av lärare som sett Osynliga sår kom önskemålet upp om att få vägledning i hur man som lärare bör agera för att hjälpa barnet på bästa sätt. UR samtiden spelade sommaren 2020 in föreläsningen "När något har hänt" med legitimerad psykolog Josefine Paulsen på Rädda barnen. Du kan se föreläsningen [här](#). Den skriftliga handboken från Rädda barnen hittar du [här](#).

Om anmälningsplikten och att göra en orosanmälan

Att anmäla sin oro till socialtjänsten går under anmälningsplikten och den skyldigheten gäller såväl skolan som de anställda. Många skolor har som rutin att rektor ansvarar för dessa anmälningar, men det är också din uppgift som lärare att göra det. Det kan ibland vara svårt att avgöra vad som är vad i barnets berättelse. Diskutera gärna med ditt arbetslag eller elevvårdsteamet på skolan.

URs program *Nya lärare* frågade psykologen Jenny Klefbom när det är dags att göra en orosanmälan och hur det går till.

Filmen är två minuter lång och du kan se den här: [Hur gör jag en orosanmälan?](#)

Checklista orosanmälan

1. Berätta allt du vet och hur du fått informationen som är grunden till din oro.
2. Var saklig.
3. Uppge namn och kontaktuppgifter.
4. Skolan informerar föräldrarna om att anmälan har gjorts.

Tänk på att

- Om du känner dig osäker kan du alltid ringa till socialtjänsten och be om råd. Så länge du inte uppger barnets namn betraktas det inte som en anmälan. Fråga om rutinerna, berätta om vad du sett och hört. Vad tycker de?
- Din anmälan får inte vara anonym. Du ska meddela rektor att du gör en anmälan. Det är vanligt att rektor är den som skriver under, men det är inte nödvändigt. Ni kan vara flera som gör en anmälan tillsammans.
- Du är skyldig att anmäla sådant du får kännedom om i tjänsten.

OBS! Om du befärar att det är fara för barnets liv ska du ringa socialtjänsten direkt för att göra en muntlig orosanmälan som sedan kan kompletteras med en skriftlig anmälan i efterhand. Du kan också alltid ringa 112 vid en sådan situation. När det gäller misstanke om grov misshandel och sexuella övergrepp är det viktigt att inte vänta med sin anmälan. Anmälan ska ske genast, utan att kontakta föräldrarna om man befärar att det är de som utsätter barnet. Du får nämligen inte föregripa en polisutredning. Är det någon annan som är förövare behöver du självklart informera föräldrarna.

Socialtjänstens jobb

Du som anmäler bör få en bekräftelse på att anmälan tagits emot, av vem och med kontaktuppgifter till den personen. Du får bara veta hur det går om barnets familj tillåter det. Socialtjänstens utredning ska vara klar inom fyra månader. Föräldrarna har grundlagsenlig rätt att ta del av allt material som socialtjänsten samlar in under utredningen. En utredning kan leda till att familjen klarar av sin situation på egen hand. Eller så har socialtjänsten och föräldrarna kommit fram till att barnet och familjen behöver stöd. Man kan till exempel få samtalsstöd eller avlastning i form av en kontaktfamilj eller stöd i hemmet.

Många tror att socialtjänsten alltid håller familjer under uppsikt efter en utredning. Det stämmer inte. När en utredning är klar, och man har kommit fram till att familjen inte behöver stödinsatser, får socialtjänsten inte kontakta familjen igen utan att en ny anmälan gjorts. Därför är det viktigt att du anmäler igen om du fortfarande är orolig.

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges.

Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iaktas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).

Fler program från UR om barns rättigheter

- **Rättighetsbärarna**

Att barn har egna rättigheter låter så självklart, men vad innebär det egentligen och hur blir vi bättre på att leva upp till dem? Vi lyssnar till barns erfarenheter och berättelser utifrån barnkonventionens olika artiklar. Vi låter även makthavare och experter lyssna, kommentera och ge vägledning.

- **Rättighetsbärarna-expertråd**

Experter ger konkreta råd kring hur yrkesverksamma kan göra för att bland annat inkludera fler, bli bättre på att lyssna och pröva barns bästa. Psykologer, lärare, forskare, läkare, med flera, berättar om hur de själva arbetar och belyser var de ser brister i hur barns rättigheter blir tillgodosedda.

- **Barnens rätt**

I fem radiodokumentärer berättar barn om sina erfarenheter. Genom att höra hur andra barn reflekterar och tänker kan lyssnaren börja fundera över sin egen vardag och samtalen kan börja. Varje avsnitt är fristående och knyts till artiklar i barnkonventionen.

- **Med all rätt**

I tio korta dramatiserade berättelser sätts olika artiklar från barnkonventionen in i sammanhang där barn som bor i Sverige kan känna igen sig själva eller sina klasskamrater. Berättelserna belyser barns rättigheter med syftet att ge en ökad förståelse för när dessa rättigheter kränks.

- **Snacka om sex**

Vi pratar om sådant du behöver veta om din kropp, dina känslor och dina relationer. Vi tittar närmare på allt från hormoner, målbrott och mens till samtycke, könsidentitet och kärlekens kemi.

Läs mer

- Sexuella övergrepp

[Rädda barnens handbok "Detta borde alla veta om sexuella övergrepp mot barn" - tillgänglig som pdf](#)

- Våld mot barn

[Barnafrid - basprogram om våld mot barn](#) för lärare och andra yrkesverksamma

- Hedersförtryck och hedersrelaterat våld

[Hedersförtryck.se - för skolan och förskolan](#)

- Socialtjänsten och orosanmälan

[Skolverket - skolans ansvar för barn som får illa](#)

[Socialstyrelsen - socialtjänstens arbete med att utreda barn och unga](#)

- Att vara ett stöd för barn och unga

[Bris - stöd för unga och vuxna](#)